

ANNALES MISSIOLOGICAE POSNANIENSES. Red. Ambroży Andrzejak i Feliks Lenort. Tom 11. Poznań 2000 ss. 384. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza. Fundacja Pomocy Humanitarnej „Redemptoris Missio” w Poznaniu.

Wydawnictwo Wydziału Teologicznego UAM dokonało edycji 11 tomu rocznika poświęconego zagadnieniom misji i misjologii. Edycja ta zasługuje na szczególne zauważenie. Warto najpierw zauważyć, że poprzedni, 10 tom ukazał się w roku 1938 pod tytułem „Annales Missiologicae”. Kończył w ten sposób regularną, dziesięcioletnią edycję rocznika, który był fenomenem wydawniczym i teologicznym w ówczesnej Polsce. Przez 10 lat, od roku 1928 wychodziły najpierw *Roczniki Związku Akademickich Kół Misyjnych w Polsce*, a później (od 1932/33) „Annales Missiologicae”. Fenomen polegał na inicjatywie studentów i młodych naukowców, na pionierskim charakterze publikacji z dziedziny, która dopiero rozwijała się w obrębie teologii katolickiej, na charyzmatycznych postaciach redaktorów poszczególnych tomów. Wśród tych ostatnich byli Stefan Abt, Wanda Błęńska, Kazimierz Kowalski. Ten ostatni aspekt daje się zauważyć także w duecie redakcyjnym aktualnego tomu – ks. Ambroży Andrzejak jest znanym i ogromnie zaangażowanym propagatorem misji na terenie Archidiecezji Poznańskiej, uczestnikiem bodaj wszystkich ważniejszych wydarzeń z życia Kościoła misyjnego, animatorem wielu inicjatyw i spotkań. Ks. Feliks Lenort, dyrektor wydawnictwa, zapewnia zaś, nie po raz pierwszy,

znakomity poziom edytorski, a nade wszystko urzeczywistnienie marzeń i inspiracji wraz z udostępnieniem ich szerokiemu gronu zainteresowanych.

Są zatem „Annales Missiologicae Posnanienses” kontynuacją i inicjacją zarazem. Przestrzeń, która dzieli świadomość misyjną Kościoła lat międzywojennych i posoborowych jest niewątpliwie znaczna. Istotne jest jednak to, co stwierdzał Jan Paweł II w swojej encyklice misyjnej: *Gdy u schyłku drugiego tysiąclecia od Jego przyjścia obejmujemy spojrzeniem ludzkość, przekonujemy się, że misja Kościoła dopiero się rozpoczyna i że w jej służbie musimy zaangażować wszystkie nasze siły* (RMiss 1). Rocznik staje się zatem nade wszystko wyrazem owego zaangażowania. W bieżącym roczniku opatrzonym przedmową dziekana Wydziału Teologicznego UAM, ks. prof. dr hab. Tomasza Węclawskiego, odnaleźć można kilka grup tematycznych. Pierwszy dział stanowią artykuły, które nawiązują w różny sposób do dziedzictwa dawnych „Annales”. Tworzą je wywiady z charyzmatycznymi osobami zaangażowanymi w pierwsze lata edycji tamtych roczników. Wystarczy wymienić same nazwiska doktor Wandy Błęńskiej, prof. dr hab. Gerarda Labudy czy ks. inf. Czesława Pawlaczyka. Ich wypowiedzi stanowią czy to interesujące przyczynki, czy nade wszystko żywe świadectwa, które pozwalają przenieść się w klimat tamtych lat i dostrzec entuzjazm ówczesnej młodzieży w misje Kościoła. W tym samym bloku trzeba odnotować dwa ważne, syntetyczne artykuły ks. A. Andrzejaka na temat teologii misji i teologii działalności misyjnej Kościoła pre-

zentowanej na łamach roczników w latach 1928-1938. Pozwalają one zorientować się w ówczesnej teologii, jej recepcji i dostrzec dynamizm tej dziedziny teologicznej.

Ten dynamizm staje się czytelny, gdy sięgnie się do materiałów zawartych w dalszych działach obecnych *Annales*. Drugi dział rocznika przynosi zestaw artykułów ukazujących współczesny stan misjologii w Kościele. Wśród tych artykułów dominuje ukazanie rozszerzenia świadomości misyjnej i potrzeby wychowania do niej. Kard. Francis George z Chicago opisuje na przykład promocję studiów misjologicznych w seminariach duchownych, Marek Rostkowski podejmuje problematykę obecności laikatu w eklezjologii misyjnej, a Jan Szpet pisze o wymogach i postulatach formacji misyjnej w świetle Katechizmu Kościoła Katolickiego, orędzia na Światowy Dzień Misyjny

Trzeci dział tematyczny można by określić jako prezentację współczesnej myśli i zaangażowania Jana Pawła II w sprawę misji. Autorzy – Wojciech Kluj, Józef Urban, Antoni Kmieciak i Franciszek Jabłoński analizują zróżnicowane dokumenty papieskie – *Redemptoris missio*, *Tertio millennio adveniente*, orędzia na Światowy Dzień Misyjny. Warto zauważyć ten blok artykułów z kilku względów. Oczywiście, ewidentnie czytelnym jest zaangażowanie apostołskie Jana Pawła II w świecie chrześcijaństwa. Niemniej, nie można zatracać z pola oglądu jego działalności – promocji misji Kościoła. Ponadto, jest to promocja, która dokonuje się w klimacie wielu dekadencjnych uwag na temat końca epoki misyjnej. Wspomnia-

ne artykuły pozwalają wyraźnie dostrzec orędzie misyjne, które jest aktualnie głoszone przez Jana Pawła II, a nadto pomagają zauważyć, jak bardzo kultura współczesna określa uwarunkowania i aktualizację koncepcji misyjnych i misjologicznych Kościoła w świecie współczesnym.

Czwarty dział tematyczny, wyodrębniony w „*Annales Missiologicae Posnanienses*” to artykuły z zakresu, który można by określić misjologią szczegółową. Prezentują wachlarz zróżnicowanych i bardzo interesujących zagadnień wynikających ze styku praxis misjonarskiego z konkretną kulturą danego kraju czy regionu. Czytelnik może zatem wraz z Autorami poszczególnych artykułów stanąć na ziemiach Azji Centralnej, Kamerunu, Papui Nowej Gwineji, Afryki. Autorzy prezentują w sposób zdecydowany i otwarty kwestie przyszłości misji, charakteru i tożsamości Kościołów lokalnych, uwarunkowań kulturowych, a także ekonomicznych czy gospodarczych. W ten sposób, można zauważyć, że blok tematyczny tego działu stanowi swoisty komentarz czy potwierdzenie słów Księdza Dziekana z przedmowy do *Annales: Z natury rzeczy pozwalają one [nauki o misji] na spotkanie i dialog teologii systematycznej i teologii praktycznej, a także nauk historycznych, antropologicznych, społecznych, ekonomicznych, medycznych i przyrodniczych*.

Piąty dział *Annales* powinien zainteresować wszystkich potencjalnych badaczy problematyki misyjnej. Można powiedzieć, że zebrana w nim bibliografia zawartości roczników z lat 1928-1938, jak i bibliografia arcybiskupa Marcellego Zago, przełożonego ge-

neralnego oblatów i wybitnego znawcy buddyzmu, stanie się nieodzownym narzędziem pracy dla studentów i teologów misji. Bibliografia w obydwu przypadkach odznacza się przejrzystością układu.

Kolejny dział tematyczny to sprawozdania z wydarzeń o charakterze misyjnym czy misjologicznym w latach 1997-1999. Pozwala to dostrzec bardzo rozległą i nie zawsze chyba postrzeganą panoramę zdarzeń kongresowych, sympozjalnych, liturgicznych (jak ogólnopolskie wręczenie krzyży misjonarzom w Gnieźnie). Zaprezentowany przegląd wydaje się mieć znaczenie nie tylko faktograficzne czy kronikarskie. Dokumentuje bowiem pewną geografię zdarzeń w Kościele, wskazując na zaangażowanie poszczególnych parafii i dekanatów (artykuł Cz. Pawlaczyka. *Zadania dekanalnych referentów misyjnych*), komisji diecezjalnych (artykuł A. Andrzejaka), ośrodków naukowych (relacja z sympozjum misjologicznego Wydziału Teologicznego w Sekcji w Obrze – R. Wawrzeniec-kiego), po kongresy krajowe (sprawozdanie F. Jabłońskiego) i międzynarodowe (sprawozdanie W. Burzawy na temat spotkań w Stavanger i Rzymie). Ta część publikacji niejako unaocznia prawdę, że cały Kościół jest misyjny.

Przedostatnia część rocznika obejmuje biogramy trzech osób misjonarzy Janiny Pasek, Mariana Miklaszewskiego i ks. Cz. Pawlaczyka (ten ostatni wzbogacony jest o homilię metropolity poznańskiego z uroczystości pogrzebowych). Charakterystyczną w tak ukazanej prezentacji jest proporcja osób świeckich i duchownych. Należy mieć nadzieję, że ten cykl artykułów stanie się

zaczątkiem swego słownika biograficznego misjonarzy i misjologów polskich.

Wzór takiego słownika *Biographical Dictionary of Christians Missions* jest zrecenzowany w ostatniej części roczników. Obok tego dzieła pod redakcją G.H. Andersena przybliżone zostały dwie polskie pozycje o pracy franciszkanów w Boliwii i oblatów na Madagaskarze.

Syntetycznie ujmując, można zauważyć, że odnowiony czy raczej wskrzeszony po przeszło sześćdziesięciu latach rocznik o tematyce misyjnej i misjologicznej wychodząc z tradycji uświadamianej sobie z dumą i pietyzmem, podejmuje na wskroś aktualne problemy. Czyni to w sposób kompetentny i rzetelny – wśród autorów publikacji są m.in. profesorowie misjologii z Warszawy, Poznania, Krakowa, Opola. Nadaje to periodykowi walor ogólnopolskiego forum, a nawet więcej niż ogólnopolskiego, gdyż przybliżane są w nim refleksje wybitnych teologów zza granicy (wystarczy tu wspomnieć mniej może znanego w Polsce, ale legitymującego się ogromnym dorobkiem naukowym, oblackiego kardynała z Chicago). Bardzo cenne dla pracy badawczej są zestawy bibliografii, przeglądy sprawozdawcze i recenzje.

Można najkrócej powiedzieć, że nowe „Annales Missiologicae Posnanienses” powracają w znaczącej formie na polską scenę teologiczną i wydawniczą. Czynią to w znakomitej formie merytorycznej i edytorskiej (porównanie ze stroną graficzną przedwojennych numerów przynoszą reprinty okładek tamtych roczników zamieszczone jako elementy graficzne w obec-

nej edycji). Autorom i wydawcom należy się ogromna wdzięczność i słowo nadziei, że obecne roczniki staną się trwałym wydarzeniem w polskiej teologii misji.

PAWEŁ BORTKIEWICZ

PROFILE STAROŚCI. Red. Lidia Leońska i Zbigniew Woźniak. Poznań 2000 ss. 201. Wydawnictwo Miejskie. Urząd Miasta Poznania. Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych.

Recenzowana książka nie jest jednordna pod względem zawartości. Jest to celowy zabieg zespołu redakcyjnego tej cennej publikacji. Wśród kilkudziesięciu autorów znajdują się bowiem naukowcy (lekarze, socjologowie, psychologowie, pedagogzy), praktycy i sami seniorzy opisujący swoje doświadczenia starości. Niniejsza praca zbiorowa jest zatem swoistym konglomeratem podejść do problematyki starości.

Książka poprzedzona jest wstępem i zapisem rozmowy z Wiceprezydentem Miasta Poznania Andrzejem Grzybowskim. Artykuł wstępny autorstwa prof. Z. Woźniaka zawiera analizę pokłosa Międzynarodowego Roku Seniora '99. Wiele miejsca zajmuje przedstawienie funkcjonującego w różnych krajach – stereotypowego portretu starości. Z. Woźniak opowiada się za prowadzeniem międzynarodowych badań porównawczych i upowszechnianiem ich wyników w taki sposób, aby stały się one swoistą globalną i łatwo dostępną bazą programów adresowanych do ludzi starszych. Autor wyraża ponadto

propozycję tworzenia długofalowego, interdyscyplinarnego programu badań gerontologicznych.

Zawarte w książce artykuły zostały w sposób w miarę przejrzysty ułożone i przyporządkowane do pięciu części tematycznych.

W części pierwszej *Starość w perspektywie gerontologicznej*, znajdują się prace napisane przede wszystkim przez lekarzy. Jak zauważa J. Twardowska-Rajewska *zniszczeniu uległ etos rodziny wielopokoleniowej, ze starym człowiekiem jako najważniejszym autorytetem oraz etos starości, jako okresu wieńczącego całe życie człowieka. Coraz częściej już nie własne dzieci i wnuki, ale osoby obce towarzyszą starym ludziom w ostatnim etapie życia* (s. 21). Autorka opisuje proces starzenia się z punktu widzenia patofizjologii. Zauważa, że w Poznaniu istnieje lobby gerontologiczne, które tworzą gerontolodzy – pracownicy wyższych uczelni poznańskich. J. Twardowska-Rajewska opowiada się za prowadzeniem badań naukowych na rzecz gerontologii w zakresie geriatry, rehabilitacji, psychologii pedagogiki, psychologii, pedagogiki i socjologii geriatrycznej. *Coraz częściej pojawiają się w programach poznańskich, wyższych uczelni zagadnienia gerontologiczne (Wydział Zdrowia Publicznego AM, Wydział Nauk Społecznych i Studiów Edukacyjnych UAM). Również wśród lekarzy praktyków specjalizacja z geriatryi staje się coraz popularniejsza* (s. 27).

K. Wieczorowska-Tobis opisuje działalność Konsultacyjnej Poradni Geriatrycznej dla mieszkańców miasta Poznania. Na temat jakości życia seniorów pisze prof. L. Wołowicka. Prezen-